

Felelős kiadó • Kerekes Gábor

Főszerkesztő • Fábri György

Szerkesztőbizottság • Bazsa György • Fodor István

Hrubos Ildikó • Hunyady György • Kerekes Gábor

Manherz Károly • Szabó Gábor

Szerkesztőség • Fábri István • Horváth Tamás

Kasza Georgina • Kiss Paszkál • Kiss László

Paulik Gabriella • Szép Lilla

Szöveggondozás • Gönye László

Korrektúra • Skaliczki Orsolya

Simon Marginson: A nemzeti és globális verseny dinamikája a felsőoktatásban c.
tanulmány fordítását Kéri Rita, szakmai lektorálását Kurucz Katalin végezte.

E számunk képanyagát az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet – Országos Pedagógiai
Könyvtár és Múzeum bocsátotta rendelkezésünkre.

AZ EDUCATIO TÁRSADALMI SZOLGÁLTATÓ KHT. /
ORSZÁGOS FELSŐOKTATÁSI INFORMÁCIÓS KÖZPONT KIADVÁNYA

F E L S Ő O K T A T Á S I
M Ű H E L Y
I I I

Tartalomjegyzék

FELSŐOKTATÁSI MŰHELY / 2008/2 NYÁR – „FELVÉTELI”

Előszó	5
Interjú	
• Képességek és mobilitás – beszélgetés Kolosi Tamással	7
Fókuszban	
• Szervezési és menedzsmentfeladatok a felvételi eljárásban – interjú Kerekes Gáborral	15
• A bekerülési esélyek időbeni alakulása (2003–2007) • Veroszta Zsuzsa	17
• Kitekintés. Két felvételi rendszer Európában • Kasza Georgina, Csekei László	29
• A magyar felsőoktatás a felvételi tükrében – felsőoktatási intézményvezetők kerekasztal-beszélgetése Mészáros Tamás (Budapesti Corvinus Egyetem), Patkó Gyula (Miskolci Egyetem) és Kristóf János (Pannon Egyetem) részvételével	41
• A felvételi trendek hátterében – oktatáskutatók kerekasztal-beszélgetése Hrubos Ildikó, Polónyi István, Gábor Kálmán és Fábri István részvételével	53
Műhely	
• Új hullám az ázsiai csendes-óceáni felsőoktatási régióban • Berács József, Temesi József	67
• A nemzeti és globális verseny dinamikája a felsőoktatásban • Simon Marginson	71
Rangsorok	
• Kik tanulnak tovább? • Fábri István	91
• Intézményi várakozások és stratégiák a felsőoktatásban • Kiss László, Nagy Zoltán, Kneisz Ildikó	101
<i>Szerzőink</i>	109
<i>Illusztrációink</i>	111

Előszó

Ki jut be és hogyan? – évtizedeken át ez volt a magyar felsőoktatás legizgalmasabb kérdése a továbbtanulók és szüleik számára. A rendkívül szűk felvételi keretszámok világát azután fellazította a gyakran negatív hangsúllyal emlegetett „tömegesedés” időszaka, s lassanként a felsőoktatási közbeszéd is átterelődött a bentlétre és a kimenetre: Milyen a képzés szerkezete? Mennyire színvonalas az oktatás? Mennyit ér a diploma? Mit szól a végzettekhez a munkaerőpiac?

Mostanság ezekben a vitákban az érvelések újra egyre gyakrabban térnek vissza a bekerülésre, a felvételi keretszámokra, a továbbtanulási versenyhelyzet és az esélykiegyenlítés szociális-regionális szempontjainak érvényesülésére. Nyilvánvaló, hogy itt nem csupán a „felsőoktatási diskurzus” szakmai logikájáról van szó: egyszerűbb piaci tényezők is a felvételi rendszerére irányítják a figyelmet. Mindenekelőtt az utánpótlás korlátai: a korábban lemaradt generációk „bepótlási” hullámával egy ideig részben kompenzált demográfiai realitás, egyszerűbben szólva, hogy nem nő a továbbtanul(hat)ó és – látva folyamatos jelentkezői létszámcsökkenést – a továbbtanulni akaró érettségizettek száma, így véget ért a hallgatói bőség időszaka. Ez eredményezi azt is, hogy ma már a hallgatókért zajlik verseny. Am még komolyabb a feladvány, ha nem csupán a szám szerinti bázist, hanem a minőségi szelekció lehetőségét/igényét is figyelembe vesszük. Az már ugyanis valódi felsőoktatás-politikai kérdés, hogy a várható hallgatói felkészültség és igény adottságai közepette egy-egy intézmény milyen fejlesztési vagy legalábbis túlélési stratégiát dolgoz ki a maga számára.

Ezért mostani tematikus számunk a felvételi folyamatának, a továbbtanulók orientációjának az értelmezéséhez kínál szempontokat, bemutatva a társadalmi mozgásokat és nemzetközi példákat is. Külön hangsúlyt igyekeztünk adni annak, hogy a pontszámítás és a költségvetésből finanszírozott hallgatói státuszok betöltési formája csupán látszólag technikai, valójában komoly felsőoktatási intézményhálózat-fejlesztési döntés, aminek háttérével és következményeivel számot kell vetnie a továbbtanulónak és a felsőoktatási-akadémiai elitnek is.

Az ilyen szakmai elemzések folytatására ösztönzött minket a folyóiratunk első két lapszámához érkezett számos olvasói visszajelzés is. Kiderült, túlságosan is óvatosak voltunk, amikor attól tartottunk, hogy a felsőoktatás körüli politikai és zsurnalisztikai hangzavarban a kutatói elmélyültség, a távlatos problémaközelítés és a valóságos egyetemi-főiskolai működés érdek- és értékviszonyainak feltárása nem kelt szélesebb körű figyelmet. Olvasóink mind nagyobb száma és egyértelmű információs igényei mutatják, hogy az intézményvezetők, a vezető oktatók, a felsőoktatási menedzsment közreműködői, valamint a hallgatói mozgalom és a társadalmi-gazdasági döntéshozatal reprezentánsai szükségesnek tartják a kitekintést, elemzést, a végiggondolt koncepciókat, érdemi kritikákat és vitákat – tehát immár az igazi szakmai és felsőoktatás-politikai nyilvánosságot. Ehhez ajánljuk számukra a Felsőoktatási Műhelyt!